

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

ФІНАНСОВЕ ПРАВО

**Посібник
для підготовки до іспитів**

За редакцією кандидатки юридичних наук,
доцентки *Н. А. Маринів*

Харків
«Право»
2025

УДК 347.73(477)
Ф59

Укладачі:

*О. О. Дмитрик, М. І. Дамірчиєв, О. Є. Деменко, К. В. Єфремова, А. М. Котенко,
Н. А. Маринів, Л. В. Товкун, М. С. Шаренко, К. Ю. Галинська, А. С. Овчаренко,
К. Л. Павлуненко, О. К. Паращенко*

Фінансове право : посіб. для підгот. до іспиту / [уклад.:
Ф59 О. О. Дмитрик, М. І. Дамірчиєв, О. Є. Деменко та ін.] ; за ред.
Н. А. Маринів ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків :
Право, 2025. – 234 с.

ISBN 978-617-8617-78-3

У посібнику стисло, з урахуванням положень чинного законодавства
розкрито зміст основних фінансово-правових понять.

Для студентів, аспірантів і викладачів юридичних та економічних за-
кладів вищої освіти, працівників фінансових органів і всіх тих, хто цікавиться
проблемами фінансового права.

УДК 347.73(477)

ISBN 978-617-8617-78-3

© Дмитрик О. О., Дамірчиєв М. І., Демен-
ко О. Є. та ін., укладання, 2025

© ТОВ «Видавничий дім «Право», 2025

ЗМІСТ

1.	Поняття та функції фінансів	7
2.	Публічна фінансова діяльність: поняття, стадії та методи	8
3.	Система органів, що здійснюють публічну фінансову діяльність	11
4.	Поняття й структура фінансової системи держави	13
5.	Фінансово-правові норми: поняття, ознаки та види	14
6.	Фінансові правовідносини: поняття, особливості, види	16
7.	Фінансове право як галузь права	18
8.	Фінансове право в системі права	20
9.	Предмет і метод фінансового права	23
10.	Система фінансового права	24
11.	Джерела фінансового права	26
12.	Фінансове законодавство	29
13.	Фінансова та грошово-кредитна політика держави	31
14.	Поняття, суть та функції грошей	33
15.	Види грошей. Електронні гроші	35
16.	Поняття та структура грошової системи України	37
17.	Правове регулювання готівкового обігу	40
18.	Правове регулювання безготівкового обігу	43
19.	Цифрові фінанси. Правове регулювання цифрових фінансів в ЄС і в Україні	46
20.	Історична еволюція та перспективи розвитку цифрових фінансів	48
21.	Діджиталізація (цифровізація) фінансової сфери в Україні	51
22.	Стратегії Національного банку України щодо розвитку фінансових технологій	53
23.	Правове визначення фінансових технологій, їх види і зміст	56
24.	Поняття, зміст та види платіжних систем	59
25.	Платіжні інструменти	62
26.	Державне регулювання платіжного ринку	64
27.	Поняття валюти та валютних цінностей	67
28.	Валютні обмеження: поняття, види, особливості застосування	69
29.	Поняття й зміст валютних операцій	71
30.	Поняття та зміст валютного регулювання	76

31. Зовнішнє (міжнародне) та внутрішнє (національне) валютне регулювання	80
32. Валютний нагляд	82
33. Відповідальність за порушення валютного законодавства.....	85
34. Поняття і види віртуальних активів.....	90
35. Фінансово-правове регулювання обігу віртуальних активів.....	92
36. Сутність криптовалюти та підходи до її правового статусу в різних країнах.....	93
37. Банківська система: поняття, особливості та структура.....	96
38. Банківське регулювання.....	99
39. Банківський нагляд.....	101
40. Поняття и значення фінансового контролю	103
41. Види фінансового контролю.....	104
42. Методи (способи) фінансового контролю	106
43. Фінансовий моніторинг в системі методів фінансового контролю.....	110
44. Система внутрішнього фінансового контролю.....	113
45. Система органів зовнішнього фінансового контролю	116
46. Правовий статус органів Державної податкової служби України.....	121
47. Правовий статус органів Державної казначейської служби України.....	123
48. Правовий статус органів Державної аудиторської служби України.....	126
49. Правовий статус Рахункової палати.....	128
50. Правовий статус Державної служби фінансового моніторингу України	131
51. Незалежний фінансовий контроль	134
52. Правовий статус Національного банку України. Функції Національного банку України.....	137
53. Бюджетне право в системі фінансового права.....	142
54. Поняття бюджету та його складові частини	144
55. Правова характеристика загального і спеціального фондів бюджету	146
56. Структура спеціального фонду бюджету. Характеристика цільових фондів, що охоплені спеціальним фондом бюджету.....	147

57.	Дефіцит бюджету: поняття, види й джерела фінансування.....	149
58.	Профіцит бюджету: сутність та напрями використання бюджетних коштів	152
59.	Доходи бюджету: поняття і види.....	153
60.	Податкові надходження в структурі доходів бюджету: загальна характеристика.	155
61.	Видатки бюджету.....	157
62.	Особливості скорочення та фінансування видатків в умовах воєнного стану.....	158
63.	Бюджетна система: поняття, структура і принципи.....	160
64.	Бюджетна класифікація: поняття значення та структура.....	163
65.	Державний бюджет України: його доходи та видатки	166
66.	Місцеві бюджети: види, склад доходів і видатків	168
67.	Поняття та принципи міжбюджетних відносин	170
68.	Міжбюджетні трансферти: поняття та види	172
69.	Бюджетний цикл та бюджетний період	175
70.	Поняття та принципи бюджетного процесу.....	177
71.	Стадії бюджетного процесу	179
72.	Учасники бюджетного процесу та їх повноваження.....	181
73.	Правовий статус розпорядників бюджетних коштів та їх види	183
74.	Правовий статус одержувачів бюджетних коштів.....	185
75.	Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі: сутність, значення та складові.....	186
76.	Складання проектів бюджетів	188
77.	Бюджетні пропозиції: поняття, зміст і значення.....	190
78.	Бюджетний запит: поняття, зміст і значення	191
79.	Зміст закону про Державний бюджет	193
80.	Правова природа Бюджетної декларації.....	195
81.	Розгляд й прийняття бюджетів	197
82.	Бюджетний розпис: поняття, зміст і значення	199
83.	Кошторис бюджетних установ: поняття і зміст.....	201
84.	Характеристика виконання бюджетів за видатками.....	203
85.	Характеристика виконання бюджетів за доходами	205
86.	Публічні закупівлі в бюджетному процесі.....	208
87.	Особливості бюджетного процесу в умовах воєнного стану	210

88.	Звітність про бюджет: поняття й види.....	213
89.	Відповідальність за порушення бюджетного законодавства.....	216
90.	Сутність, значення й функції державної позики	217
91.	Види державної позики.....	219
92.	Державні цінні папери як метод залучення коштів до бюджету	220
93.	Військові облігації	221
94.	Державні (місцеві) гарантії.....	223
95.	Державний борг: поняття та види.....	224
96.	Місцевий борг	226
97.	Загальна характеристика управління й обслуговування державного боргу.....	227
98.	Методи управління державним боргом. Особливості їх застосування в умовах воєнного стану	230

Навчальне видання

Дмитрик Ольга Олександрівна,
Дамірчисв Мушфік Іскендер огли,
Деменко Олександр Євгенович та ін.

ФІНАНСОВЕ ПРАВО

Посібник
для підготовки до іспитів

Видається в авторській редакції
Комп'ютерна верстка О. А. Лисенко

Підписано до друку 02.12.2025. Формат 60×84/16.
Ум. друк. арк. 15. Обл.-вид. арк. 11. Тираж 100 пр. Зам. № 499

ТОВ «Видавничий дім «Право»,
вул. Харківських Дивізій, 11/2, м. Харків, Україна
Для кореспонденції: а/с 822, м. Харків, 61023, Україна
Тел.: (050) 409-08-69, (067) 574-81-20, (063) 254-50-84
Вебсайт: <https://pravo-izdat.com.ua>
E-mail для замовників послуг: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для покупців: sales@pravo-izdat.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 8024 від 05.12.2023

Виготовлено ТОВ «Промарт»,
вул. Весніна, 12, Харків, 61023, Україна
Тел. (057) 717-25-44
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5748 від 06.11.2017